Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 12ης Σεπτεμβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία – Δικαίωμα του δημιουργού και συγγενικά δικαιώματα – Οδηγία 2001/29/ΕΚ – Άρθρο 2, στοιχείο α' – Έννοια του όρου "έργο" – Προστασία των έργων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού – Προϋποθέσεις – Σχέση με την προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων – Οδηγία 98/71/ΕΚ – Κανονισμός (ΕΚ) 6/2002 – Υποδείγματα ενδυμάτων»

Στην υπόθεση C-683/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supremo Tribunal de Justiça (Ανώτατο Δικαστήριο, Πορτογαλία) με απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Δεκεμβρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Cofemel – Sociedade de Vestuário SA,

κατά

G-Star Raw CV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, J. Malenovský (εισηγητή), C. G. Fernlund και L. S. Rossi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Δεκεμβρίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Cofemel – Sociedade de Vestuário SA, εκπροσωπούμενη από τους I. Bairrão και J. P. de Oliveira Vaz Miranda de Sousa, advogados,

– η G-Star Raw CV, εκπροσωπούμενη από τους A. Grosso Alves και G. Paiva e Sousa, advogados,

– η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και M. Figueiredo, καθώς και από την P. Salvação Barreto,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον F. De Luca, avvocato dello Stato,

– η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon και τη Z. Lavery, επικουρούμενους από τον J. Moss, barrister,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Samnadda, καθώς και από τους B. Rechena και F. Wilman,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Cofemel – Sociedade de Vestuário SA (στο εξής: Cofemel) και της G-Star Raw CV (στο εξής: G-Star), με αντικείμενο τον σεβασμό των δικαιωμάτων του δημιουργού που διεκδικεί η G-Star.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Βέρνης

3 Το άρθρο 2 της Συμβάσεως της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (πράξη των Παρισίων της 24ης Ιουλίου 1971), όπως ισχύει κατόπιν της τροποποιήσεως της 28ης Σεπτεμβρίου 1979 (στο εξής: Σύμβαση της Βέρνης), προβλέπει, μεταξύ άλλων, στην παράγραφο 7, τα εξής:

«Επιφυλάσσεται εις τας νομοθεσίας των χωρών της Ενώσεως [που συστάθηκε με τη Σύμβαση αυτή] να προσδιορίσουν τον χώρον εφαρμογής των νόμων, οίτινες αφορούν τα έργα των εφηρμοσμένων τεχνών και τα βιομηχανικά σχέδια και πρότυπα, ως και τους όρους προστασίας των έργων, σχεδίων και προτύπων τούτων [...] Διά τα προστατευόμενα εις τας χώρας προελεύσεως απλώς ως σχέδια ή πρότυπα έργα, δεν δύναται να ζητηθή εις άλλην χώραν της Ενώσεως ειμή η ειδική προστασία η παρεχόμενη εις την χώραν ταύτην, εις τα σχέδια και πρότυπα. Πάντως, εάν εις την χώραν ταύτην δεν παρέχεται τοιαύτη ειδική προστασία, τα εν λόγω έργα προστατεύονται ως καλλιτεχνικά έργα.»

Η Συνθήκη του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία

4 Στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ) συνήφθη στη Γενεύη, στις 20 Δεκεμβρίου 1996, η Συνθήκη του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2000/278/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2000 (ΕΕ 2000, L 89, σ. 6) (στο εξής: Συνθήκη του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία).

5 Το άρθρο 1 της Συνθήκης του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία, το οποίο τιτλοφορείται «Σχέση με τη Σύμβαση της Βέρνης», ορίζει στην παράγραφο 4 τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη συμμορφώνονται με τα άρθρα 1 έως 21 και με το παράρτημα της Σύμβασης της Βέρνης.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/29

6 Στην αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2001/29 εκτίθενται τα εξής:

«Η προστασία που παρέχεται δυνάμει της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να θίγει τις εθνικές ή κοινοτικές νομικές διατάξεις σε άλλους τομείς, όπως η βιομηχανική ιδιοκτησία […]».

7 Τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας αυτής φέρουν αντιστοίχως τους τίτλους «Δικαίωμα αναπαραγωγής», «Δικαίωμα παρουσίασης έργων στο κοινό και δικαίωμα διάθεσης άλλων [προστατευόμενων] αντικειμένων στο κοινό» και «Δικαίωμα διανομής». Οι διατάξεις αυτές επιβάλλουν, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή των έργων τους (άρθρο 2, στοιχείο α′), το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την παρουσίαση των έργων τους στο κοινό (άρθρο 3, παράγραφος 1), καθώς και το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διανομή των έργων αυτών (άρθρο 4, παράγραφος 1).

8 Το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή άλλων νομικών διατάξεων», ορίζει ότι η οδηγία αυτή δεν θίγει τις διατάξεις που αφορούν άλλους τομείς. Πολλές γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου αυτού, μεταξύ των οποίων η αγγλική, η γαλλική, η γερμανική[, η ελληνική], η ισπανική και η ιταλική, διευκρινίζουν ότι στους εν λόγω τομείς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, εκείνοι των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, των σημάτων, των σχεδίων και υποδειγμάτων καθώς και των προτύπων χρήσεων. Το πορτογαλικό κείμενο του συγκεκριμένου άρθρου αναφέρεται στους τομείς των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, των σημάτων και των προτύπων χρήσεων, χωρίς να κάνει λόγο για τον τομέα των σχεδίων και υποδειγμάτων.

Η οδηγία 98/71/ΕΚ

9 Η αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων (ΕΕ 1998, L 289, σ. 28), έχει ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι, ενόσω δεν υφίσταται εναρμόνιση των νομοθεσιών σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία, είναι σημαντικό να καθιερωθεί η αρχή της σώρευσης της ειδικής προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων μέσω της καταχώρισης αφενός και της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας αφετέρου, ενώ παράλληλα τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να καθορίσουν την έκταση της προστασίας βάσει της πνευματικής ιδιοκτησίας και τους όρους παροχής αυτής της προστασίας».

10 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Ορισμοί», διευκρινίζει, στο στοιχείο α′, ότι με τον όρο «σχέδιο ή υπόδειγμα» νοείται «η εμφάνιση του συνόλου ή μέρους ενός προϊόντος, η οποία προκύπτει από τα χαρακτηριστικά του, και ιδίως από τη γραμμή, το περίγραμμα, τα χρώματα, το σχήμα, την υφή ή/και τα υλικά του ίδιου του προϊόντος ή/και της διακόσμησης που φέρει».

11 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Σχέση με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας», ορίζει τα εξής:

«Το σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει καταχωρισθεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος σύμφωνα με την παρούσα οδηγία είναι επίσης δεκτικό προστασίας βάσει της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας του κράτους αυτού από την ημερομηνία κατά την οποία δημιουργήθηκε ή αποτυπώθηκε με οποιαδήποτε μορφή. Η έκταση και οι όροι της προστασίας, συμπεριλαμβανομένου και του απαιτούμενου βαθμού πρωτοτυπίας, καθορίζονται από κάθε κράτος μέλος.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 6/2002

12 Στην αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού (ΕΚ) 6/2002 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα (ΕΕ 2002, L 3, σ. 1), εκτίθενται τα εξής:

«Ελλείψει πλήρους εναρμόνισης του δικαιώματος του δημιουργού, είναι σημαντικό να θεσπισθεί η αρχή της σώρευσης της ειδικής προστασίας των κοινοτικών σχεδίων ή υποδειγμάτων με την προστασία, δυνάμει του δικαιώματος του δημιουργού, αφήνοντας τα κράτη μέλη ελεύθερα να καθορίσουν την έκταση της προστασίας δυνάμει του δικαιώματος του δημιουργού και τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες αυτή παρέχεται.»

13 Το άρθρο 3, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού ορίζει τον όρο «σχέδιο ή υπόδειγμα» ακριβώς όπως το άρθρο 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/71.

14 Το άρθρο 96 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Σχέση με άλλες μορφές προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου», προβλέπει, στην παράγραφο 2, τα εξής:

«Το σχέδιο ή υπόδειγμα που προστατεύεται από κοινοτικό σχέδιο ή υπόδειγμα είναι επίσης δεκτικό προστασίας βάσει της νομοθεσίας περί του δικαιώματος του δημιουργού των κρατών μελών, από την ημερομηνία κατά την οποία το σχέδιο ή υπόδειγμα δημιουργήθηκε ή αποτυπώθηκε με οποιαδήποτε μορφή. Η έκταση και οι προϋποθέσεις παροχής της προστασίας, καθώς και ο απαιτούμενος βαθμός πρωτοτυπίας, καθορίζονται από κάθε κράτος μέλος.»

Το πορτογαλικό δίκαιο

15 Το άρθρο 2 του Código de Direito de Autor e de Direitos Conexos (κώδικα περί του δικαιώματος του δημιουργού και περί συγγενικών δικαιωμάτων), με τίτλο «Πρωτότυπα έργα», έχει στην παράγραφο 1 ως εξής:

«1. Τα πνευματικά δημιουργήματα λογοτεχνικής, επιστημονικής και καλλιτεχνικής φύσεως, ανεξαρτήτως του είδους, της μορφής εκφράσεως, της ποιότητας, του τρόπου επικοινωνίας και του σκοπού, περιλαμβάνουν, ιδίως:

[…]

i) έργα εφαρμοσμένης τέχνης, βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και έργα σχεδίου που συνιστούν καλλιτεχνική δημιουργία, ανεξαρτήτως της προστασίας σχετικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία·

[…]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Η Cofemel και η G-Star είναι δύο εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα του σχεδιασμού, της παραγωγής και της εμπορίας ενδυμάτων.

17 Από τη δεκαετία του 1990, η G-Star εκμεταλλεύεται, ως δικαιούχος ή δυνάμει συμβάσεων αποκλειστικής άδειας, τα σήματα G-STAR, G-STAR RAW, G-STAR DENIM RAW, GS-RAW, G-RAW και RAW. Στα ενδύματα που σχεδιάζονται, παράγονται και διατίθενται στο εμπόριο με τα σήματα αυτά συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, ένα υπόδειγμα τζην με την ονομασία ARC, καθώς και ένα υπόδειγμα μακρυμάνικης αθλητικής μπλούζας (sweatshirt) και κοντομάνικης μπλούζας (tee-shirt) με την ονομασία ROWDY.

18 Η Cofemel σχεδιάζει, παράγει και εμπορεύεται επίσης, με το σήμα TIFFOSI, τζην, μακρυμάνικες αθλητικές μπλούζες και κοντομάνικες μπλούζες.

19 Στις 30 Αυγούστου 2013 η G-Star άσκησε ενώπιον πρωτοβάθμιου πορτογαλικού δικαστηρίου αγωγή με αίτημα να υποχρεωθεί η Cofemel να παύσει κάθε προσβολή των δικαιωμάτων της ως δημιουργού και κάθε εις βάρος της πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, καθώς και να της καταβάλει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω των πράξεων αυτών και, σε περίπτωση νέας προσβολής, να της καταβάλει ημερήσια χρηματική ποινή έως την άρση της. Στο πλαίσιο της αγωγής αυτής, η G-Star υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι ορισμένα υποδείγματα τζην, μακρυμάνικων αθλητικών μπλουζών και κοντομάνικων μπλουζών που παράγει η Cofemel ήταν ανάλογα προς τα δικά της υποδείγματα ARC και ROWDY. Η G-Star υποστήριξε επίσης ότι τα εν λόγω υποδείγματα ενδυμάτων αποτελούσαν πρωτότυπα πνευματικά δημιουργήματα και ότι, για τον λόγο αυτό, έπρεπε να χαρακτηριστούν ως «έργα» που απολαύουν προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.

20 Προς άμυνά της, η Cofemel υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι τα εν λόγω υποδείγματα ενδυμάτων δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως έργα που απολαύουν τέτοιας προστασίας.

21 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ενώπιον του οποίου προσέφυγε η G-Star δέχθηκε εν μέρει την αγωγή της τελευταίας, υποχρεώνοντας την Cofemel, μεταξύ άλλων, να παύσει την προσβολή των δικαιωμάτων δημιουργού της G-Star, να της καταβάλει ποσό αναλογούν στα κέρδη από την πώληση των ενδυμάτων που παρήχθησαν κατά παράβαση των εν λόγω δικαιωμάτων του δημιουργού και να της καταβάλει ημερήσια χρηματική ποινή σε περίπτωση νέας προσβολής.

22 Η Cofemel άσκησε έφεση κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Tribunal da Relação de Lisboa (εφετείου Λισσαβώνας, Πορτογαλία), το οποίο επικύρωσε την εκκαλουμένη. Στο σκεπτικό της αποφάσεώς του, το δικαστήριο αυτό εκτίμησε, καταρχάς, ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο i, του κώδικα περί δικαιώματος του δημιουργού και περί συγγενικών δικαιωμάτων έπρεπε, υπό το πρίσμα της οδηγίας 2001/29, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465), και της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798), να νοηθεί υπό την έννοια ότι η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού παρέχεται στα έργα εφαρμοσμένης τέχνης, στα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και στα έργα σχεδίου υπό την προϋπόθεση να είναι πρωτότυπα, δηλαδή να αποτελούν το αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού τους, χωρίς να απαιτείται κάποιος ιδιαίτερος βαθμός αισθητικής ή καλλιτεχνικής αξίας. Εν συνεχεία, το εν λόγω δικαστήριο εκτίμησε ότι, εν προκειμένω, τα υποδείγματα ενδυμάτων ARC και ROWDY της G-Star αποτελούσαν έργα απολαύοντα προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Τέλος, δέχθηκε ότι ορισμένα από τα ενδύματα που παρήγε η Cofemel συνεπάγονταν προσβολή των δικαιωμάτων δημιουργού της G-Star.

23 Επιληφθέν αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησε η Cofemel, το αιτούν δικαστήριο, ήτοι το Supremo Tribunal de Justiça (Ανώτατο Δικαστήριο, Πορτογαλία), εκτιμά καταρχάς ότι έχει αποδειχθεί, πρώτον, ότι τα επίμαχα στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως υποδείγματα ενδυμάτων της G-Star σχεδιάστηκαν είτε από σχεδιαστές απασχολούμενους από την G-Star, είτε από σχεδιαστές ενεργούντες για λογαριασμό της G-Star και στην οποία έχουν μεταβιβάσει βάσει συμβάσεως τα δικαιώματα του δημιουργού των οποίων είναι δικαιούχοι. Δεύτερον, τα υποδείγματα ενδυμάτων αυτά αποτελούν τον καρπό ιδεών και διαδικασιών παραγωγής οι οποίες έχουν αναγνωριστεί ως καινοτόμες στον κόσμο της μόδας. Τρίτον, τα εν λόγω υποδείγματα χαρακτηρίζονται από πολλά ειδικά στοιχεία (τρισδιάστατο σχήμα, σχέδιο συναρμολογήσεως των τεμαχίων και θέση ορισμένων συστατικών στοιχείων, κ.λπ.), τα οποία εν μέρει οικειοποιήθηκε η Cofemel για την κατασκευή των ενδυμάτων που έφεραν το δικό της σήμα.

24 Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο i, του κώδικα περί του δικαιώματος του δημιουργού και περί συγγενικών δικαιωμάτων σαφώς συμπεριλαμβάνει στον κατάλογο των έργων που προστατεύονται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού τα έργα εφαρμοσμένης τέχνης, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και τα έργα σχεδίου, πλην όμως δεν προσδιορίζει τον βαθμό πρωτοτυπίας που απαιτείται προκειμένου τα έργα αυτά να χαρακτηρίζονται ως έργα τέτοιου είδους. Επισημαίνει επίσης ότι το ζήτημα αυτό, που βρίσκεται στο επίκεντρο της ένδικης διαφοράς μεταξύ της Cofemel και της G-Star, αποτελεί αντικείμενο διχογνωμίας στην πορτογαλική νομολογία και θεωρία. Για τον λόγο τούτο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, με βάση την ερμηνεία της οδηγίας 2001/29 την οποία δέχθηκε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465), και της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798), θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προστασία την οποία διασφαλίζει το δικαίωμα του δημιουργού καλύπτει τέτοια έργα όπως ακριβώς κάθε λογοτεχνικό και καλλιτεχνικό έργο, και επομένως υπό την προϋπόθεση να είναι τα εν λόγω έργα πρωτότυπα, ήτοι να συνιστούν το αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού τους, ή αν η παροχή της προστασίας αυτής είναι δυνατόν να εξαρτηθεί από την ύπαρξη ειδικού βαθμού αισθητικής ή καλλιτεχνικής αξίας.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supremo Tribunal de Justiça (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει στην εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29 εθνική νομοθεσία –εν προκειμένω ο κανόνας του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο i, του κώδικα περί του δικαιώματος του δημιουργού και περί συγγενικών δικαιωμάτων– η οποία παρέχει την απορρέουσα από τα δικαιώματα του δημιουργού προστασία σε έργα εφαρμοσμένης τέχνης, σε βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και σε έργα σχεδίου τα οποία, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, δημιουργούν ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως και των οποίων η πρωτοτυπία αποτελεί το βασικό κριτήριο για την παροχή προστασίας στο πλαίσιο του δικαιώματος του δημιουργού;

2) Αντιβαίνει στην εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29 εθνική νομοθεσία –εν προκειμένω ο κανόνας του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο i, του κώδικα περί του δικαιώματος του δημιουργού και περί συγγενικών δικαιωμάτων– η οποία παρέχει την απορρέουσα από τα δικαιώματα του δημιουργού προστασία σε έργα εφαρμοσμένης τέχνης, σε βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και σε έργα σχεδίου εάν, στο πλαίσιο μιας ιδιαιτέρως αυστηρής αξιολογήσεώς τους όσον αφορά τον καλλιτεχνικό χαρακτήρα τους και λαμβανομένων υπόψη των αντιλήψεων που επικρατούν στους καλλιτεχνικούς ή θεσμικούς κύκλους, αξίζουν τον χαρακτηρισμό “καλλιτεχνική δημιουργία” ή “έργο τέχνης”;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

26 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29, εθνική νομοθετική ρύθμιση δεν επιτρέπεται να παρέχει προστασία, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, σε υποδείγματα όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποδείγματα ενδυμάτων, δικαιολογούμενη από το ότι, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, τα υποδείγματα αυτά παράγουν ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως.

27 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προβλέπουν το αποκλειστικό δικαίωμα των δημιουργών να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή των έργων τους.

28 Ο όρος «έργο», τον οποίο μνημονεύει η διάταξη αυτή, περιλαμβάνεται επίσης στο άρθρο 3, παράγραφος 1, και στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, διατάξεις σχετικές με τα αποκλειστικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον δημιουργό έργου όσον αφορά την παρουσίασή του στο κοινό και τη διανομή του, καθώς και στα άρθρα 5, 6 και 7 της οδηγίας αυτής, εκ των οποίων το πρώτο αφορά τις εξαιρέσεις ή τους περιορισμούς που μπορούν να επιβληθούν στα εν λόγω αποκλειστικά δικαιώματα και τα δύο τελευταία τα τεχνολογικά μέτρα και τα μέτρα παροχής πληροφοριών που διασφαλίζουν την προστασία των αποκλειστικών δικαιωμάτων αυτών.

29 Η έννοια του «έργου», η οποία περιλαμβάνεται στο σύνολο των διατάξεων αυτών, αποτελεί, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης η οποία πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται ομοιόμορφα και η οποία προϋποθέτει τη συνδρομή δύο σωρευτικών στοιχείων. Αφενός, η έννοια αυτή προϋποθέτει ότι υφίσταται ένα πρωτότυπο αντικείμενο, όπερ σημαίνει ότι το αντικείμενο αυτό είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του. Αφετέρου, ως έργο μπορούν να χαρακτηριστούν μόνον τα στοιχεία που αποτελούν την έκφραση της εν λόγω προσωπικής πνευματικής εργασίας (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, σκέψη 37 και 39, και της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψεις 33 και 35 έως 37 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

30 Όσον αφορά το πρώτο από τα ως άνω στοιχεία, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να μπορεί ένα αντικείμενο να θεωρηθεί πρωτότυπο, είναι συγχρόνως αναγκαίο και επαρκές να αντανακλά την προσωπικότητα του δημιουργού του, εκδηλώνοντας τις ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές του (πρβλ. αποφάσεις της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψεις 88, 89 και 94, καθώς και της 7ης Αυγούστου 2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, σκέψη 14).

31 Αντιθέτως, όταν η παραγωγή ορισμένου αντικειμένου υπαγορεύεται από τεχνικές εκτιμήσεις, κανόνες ή άλλες δεσμεύσεις που δεν αφήνουν περιθώριο για την άσκηση δημιουργικής ελευθερίας, το αντικείμενο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρουσιάζει την αναγκαία πρωτοτυπία ώστε να μπορεί να αποτελέσει έργο (πρβλ. απόφαση της 1ης Μαρτίου 2012, Football Dataco κ.λπ., C-604/10, EU:C:2012:115, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο που μνημονεύεται στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η έννοια του «έργου» που διαλαμβάνεται στην οδηγία 2001/29 προϋποθέτει κατ' ανάγκην την ύπαρξη αντικειμένου που να μπορεί να προσδιοριστεί με επαρκή ακρίβεια και αντικειμενικότητα (πρβλ. απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 40).

33 Συγκεκριμένα, αφενός, οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη διασφάλιση της προστασίας των αποκλειστικών δικαιωμάτων που εμπεριέχονται στο δικαίωμα του δημιουργού πρέπει να μπορούν να γνωρίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο που προστατεύεται κατ' αυτόν τον τρόπο. Το ίδιο ισχύει για τους ιδιώτες έναντι των οποίων είναι δυνατόν να αντιταχθεί η προστασία την οποία διεκδικεί ο δημιουργός του αντικειμένου αυτού. Αφετέρου, η ανάγκη εξαλείψεως κάθε στοιχείου υποκειμενικότητας, βλαπτικής για την ασφάλεια δικαίου, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού του αντικειμένου της προστασίας προϋποθέτει ότι το εν λόγω αντικείμενο αποτελεί προϊόν αντικειμενικής εκφράσεως (πρβλ. απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 41).

34 Όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο, δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση περί ακρίβειας και αντικειμενικότητας ο προσδιορισμός που στηρίζεται, κατ' ουσίαν, στις, εγγενώς υποκειμενικές, αισθήσεις του προσώπου στην αντίληψη του οποίου περιέρχεται το επίμαχο αντικείμενο (πρβλ. απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 42).

35 Όταν ένα αντικείμενο παρουσιάζει τα υπομνησθέντα στις σκέψεις 30 και 32 της παρούσας αποφάσεως χαρακτηριστικά και, ως εκ τούτου, αποτελεί έργο, πρέπει, υπό την ιδιότητά του αυτή, να τύχει προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, σύμφωνα με την οδηγία 2001/29, με την επισήμανση ότι η έκταση της προστασίας αυτής δεν εξαρτάται από τον βαθμό δημιουργικής ελευθερίας που διέθετε ο δημιουργός του και, επομένως, δεν είναι κατώτερη εκείνης της οποίας τυγχάνει κάθε έργο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας (πρβλ. απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψεις 97 έως 99).

36 Λαμβανομένης υπόψη της ανωτέρω νομολογίας, η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προϋποθέτει, πρώτον, να καθοριστεί αν τα υποδείγματα μπορούν, γενικώς, να χαρακτηριστούν ως «έργα» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29.

37 Συναφώς επισημαίνεται, ευθύς εξαρχής, ότι, δυνάμει του άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται.

38 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι τα αντικείμενα που συνιστούν διανοητική ιδιοκτησία απολαύουν προστασίας βάσει του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, από την εν λόγω διάταξη δεν προκύπτει ότι τέτοιου είδους αντικείμενα ή κατηγορίες αντικειμένων πρέπει στο σύνολό τους να τυγχάνουν πανομοιότυπης προστασίας.

39 Ειδικότερα, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει εκδώσει διάφορες πράξεις παραγώγου δικαίου με σκοπό τη διασφάλιση της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, και ιδίως, αφενός, των προστατευόμενων δυνάμει του δικαιώματος του δημιουργού έργων τα οποία αφορά η οδηγία 2001/29, καθώς και, αφετέρου, των σχεδίων και υποδειγμάτων που εμπίπτουν είτε στην οδηγία 98/71, η οποία έχει εφαρμογή επί των σχεδίων και υποδειγμάτων που έχουν καταχωρισθεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος, είτε στον κανονισμό 6/2002, ο οποίος έχει εφαρμογή στα σχέδια και υποδείγματα που προστατεύονται σε επίπεδο Ένωσης.

40 Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, ο νομοθέτης της Ένωσης εκτίμησε ότι τα αντικείμενα που προστατεύονται ως σχέδια ή υποδείγματα δεν μπορούν καταρχήν να εξομοιωθούν με εκείνα που αποτελούν προστατευόμενα από την οδηγία 2001/29 έργα.

41 Η νομοθετική αυτή επιλογή παρίσταται σύμφωνη με τη Σύμβαση της Βέρνης, προς τα άρθρα 1 έως 21 της οποίας οφείλει, μολονότι δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος, να συμμορφώνεται πάντως η Ένωση δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 4, της Συνθήκης του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία, στην οποία είναι συμβαλλόμενο μέρος (πρβλ. απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Πράγματι, το άρθρο 2, παράγραφος 7, της Συμβάσεως της Βέρνης επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη να παρέχουν στα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα προστασία που να είναι ειδική, διαφορετική και ενδεχομένως αποκλειστική εκείνης η οποία προβλέπεται για τα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα που εμπίπτουν στη Σύμβαση αυτή, καθώς και να καθορίζουν τις προϋποθέσεις της εν λόγω προστασίας. Συγχρόνως, η ίδια διάταξη δεν αποκλείει τη δυνατότητα σωρεύσεως των δύο αυτών ειδών προστασίας.

43 Στο πλαίσιο αυτό, ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε σύστημα κατά το οποίο η επιφυλασσόμενη στα σχέδια και υποδείγματα προστασία και η προστασία που διασφαλίζεται με το δικαίωμα του δημιουργού δεν αποκλείουν η μία την άλλη.

44 Πράγματι, όσον αφορά τα σχέδια και υποδείγματα, το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 ορίζει, στην πρώτη περίοδο, ότι τα σχέδια και υποδείγματα που έχουν καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος σύμφωνα με την οδηγία αυτή τυγχάνουν επίσης της προστασίας που παρέχει η νομοθεσία περί του δικαιώματος του δημιουργού, η οποία ισχύει στο κράτος μέλος στο οποίο ή ως προς το οποίο έχουν καταχωριστεί τα εν λόγω σχέδια και υποδείγματα, από την ημερομηνία κατά την οποία δημιουργήθηκαν ή αποτυπώθηκαν με οποιαδήποτε μορφή. Το ίδιο άρθρο διευκρινίζει εν συνεχεία, στη δεύτερη περίοδο, ότι η έκταση και οι όροι παροχής της προστασίας αυτής βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, συμπεριλαμβανομένου του απαιτούμενου βαθμού πρωτοτυπίας, καθορίζονται από κάθε κράτος μέλος. Όσον αφορά τα σχέδια και υποδείγματα που προστατεύονται σε επίπεδο Ένωσης, το άρθρο 96, παράγραφος 2, του κανονισμού 6/2002 προβλέπει καθεστώς ανάλογο προς εκείνο που απορρέει από το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71.

45 Οι δύο αυτές διατάξεις πρέπει να ερμηνευθούν υπό το πρίσμα, αντιστοίχως, της αιτιολογικής σκέψεως 8 της οδηγίας 98/71 και της αιτιολογικής σκέψεως 32 του κανονισμού 6/2002, στις οποίες γίνεται ρητώς λόγος για κανόνα περί «σωρεύσεως» της προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων, αφενός, και της προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, αφετέρου.

46 Όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού, από το άρθρο 9 της οδηγίας 2001/29, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή άλλων νομικών διατάξεων» και πρέπει να ερμηνεύεται λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, όλων των γλωσσικών αποδόσεών του (πρβλ. απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, C & J Clark International και Puma, C-659/13 και C-34/14, EU:C:2016:74, σκέψη 122 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), καθώς και υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 60 της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι η εν λόγω οδηγία δεν θίγει τις εθνικές ή ενωσιακές διατάξεις που ισχύουν σε άλλους τομείς, και ιδίως εκείνες που αφορούν τα σχέδια και υποδείγματα.

47 Επομένως, η οδηγία 2001/29 διατηρεί ως έχουν την ύπαρξη και το περιεχόμενο των διατάξεων που ισχύουν στον τομέα των σχεδίων και υποδειγμάτων, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα της «σωρεύσεως» περί του οποίου έγινε λόγος στη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως.

48 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των διατάξεων αυτών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα υποδείγματα μπορούν να χαρακτηριστούν ως «έργα», κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29, αν ανταποκρίνονται στις δύο απαιτήσεις που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, θα πρέπει να εξεταστεί, δεύτερον, αν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «έργα», υπό το πρίσμα των ως άνω απαιτήσεων, υποδείγματα, όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποδείγματα ενδυμάτων, τα οποία, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, παράγουν, κατά το αιτούν δικαστήριο, ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως, με την επισήμανση ότι τα ερωτήματα του εν λόγω δικαστηρίου αφορούν το ζήτημα κατά πόσον ένα τέτοιο στοιχείο αισθητικής πρωτοτυπίας αποτελεί το βασικό κριτήριο για την παροχή της προστασίας που προβλέπει η οδηγία 2001/29.

50 Συναφώς διευκρινίζεται, ευθύς εξαρχής, ότι η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων, αφενός, και η προστασία που διασφαλίζεται από το δικαίωμα του δημιουργού, αφετέρου, επιδιώκουν σκοπούς ουσιωδώς διαφορετικούς και υπόκεινται σε διαφορετικά καθεστώτα. Πράγματι, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 51 και 55 των προτάσεών του, η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων αποσκοπεί στην προστασία αντικειμένων τα οποία, μολονότι είναι νέα και εξατομικευμένα, έχουν χρηστικό χαρακτήρα και προορίζονται για μαζική παραγωγή. Επιπλέον, η προστασία αυτή προβλέπεται να εφαρμόζεται για διάρκεια περιορισμένη μεν, πλην όπως επαρκή ώστε να μπορέσουν να καταστούν αποδοτικές οι επενδύσεις που υπήρξαν αναγκαίες για τη δημιουργία και την παραγωγή των αντικειμένων αυτών, χωρίς ωστόσο να παρακωλύει υπέρμετρα τον ανταγωνισμό. Η δε προστασία που παρέχεται με το δικαίωμα του δημιουργού, της οποίας η διάρκεια είναι σημαντικότατα μεγαλύτερη, επιφυλάσσεται μόνο στα αντικείμενα που αξίζουν να χαρακτηριστούν ως έργα.

51 Για τους λόγους αυτούς, και όπως επίσης επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 52 των προτάσεών του, τυχόν παροχή προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού σε αντικείμενο που προστατεύεται ως σχέδιο ή υπόδειγμα δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να θιγούν οι σκοποί και η αποτελεσματικότητα καθενός από τα δύο αυτά είδη προστασίας.

52 Από τα ανωτέρω έπεται ότι, καίτοι η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων και η προστασία που διασφαλίζεται με το δικαίωμα του δημιουργού μπορούν, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να παρέχονται σωρευτικώς στο ίδιο αντικείμενο, η σώρευση αυτή μπορεί να καταστεί δυνατή σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις.

53 Συναφώς επισημαίνεται, αφενός, ότι, όπως προκύπτει από τη συνήθη έννοια του όρου «αισθητικό», το αισθητικό αποτέλεσμα που θα μπορούσε να παραχθεί από ένα υπόδειγμα είναι απόρροια της εγγενώς υποκειμενικής αισθήσεως κάλλους που προκαλείται σε οποιοδήποτε πρόσωπο κληθεί να αντικρίσει το αποτέλεσμα αυτό. Κατά συνέπεια, το εν λόγω υποκειμενικής φύσεως αποτέλεσμα δεν καθιστά, αυτό καθεαυτό, δυνατή τη διαπίστωση της υπάρξεως αντικειμένου δυνάμενου να προσδιοριστεί με επαρκή ακρίβεια και αντικειμενικότητα κατά την έννοια της νομολογίας που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 32 έως 34 της παρούσας αποφάσεως.

54 Αφετέρου, βεβαίως αληθεύει ότι οι αισθητικής φύσεως εκτιμήσεις αποτελούν τμήμα της δημιουργικής δραστηριότητας. Γεγονός πάντως παραμένει ότι τυχόν διαπίστωση ότι ένα υπόδειγμα παράγει ορισμένο αισθητικό αποτέλεσμα δεν καθιστά, αφ' εαυτής, δυνατό να προσδιοριστεί αν το υπόδειγμα αυτό συνιστά πνευματικό δημιούργημα που αντανακλά την ελευθερία επιλογής και την προσωπικότητα του δημιουργού του και που, επομένως, ανταποκρίνεται στην απαίτηση περί πρωτοτυπίας περί της οποίας έγινε λόγος στις σκέψεις 30 και 31 της παρούσας αποφάσεως.

55 Επομένως, το γεγονός ότι υποδείγματα, όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποδείγματα ενδυμάτων, παράγουν, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως δεν είναι ικανό να δικαιολογήσει τον χαρακτηρισμό τέτοιων υποδειγμάτων ως «έργων» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29.

56 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29, εθνική νομοθετική ρύθμιση δεν επιτρέπεται να παρέχει προστασία, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, σε υποδείγματα όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποδείγματα ενδυμάτων, δικαιολογούμενη από το ότι, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, τα υποδείγματα αυτά παράγουν ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

57 Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει να δοθεί απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, εθνική νομοθετική ρύθμιση δεν επιτρέπεται να παρέχει προστασία, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, σε υποδείγματα όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποδείγματα ενδυμάτων, δικαιολογούμενη από το ότι, πέραν του χρηστικού σκοπού τους, τα υποδείγματα αυτά παράγουν ιδιαίτερο και αξιοσημείωτο οπτικό αποτέλεσμα από αισθητικής απόψεως.

(υπογραφές)